

De VN moeten niet palaveren over Zwarte Piet. Maar ze moeten zorgen dat niemand hem krijgt doorgespeeld.

De VN zijn vandaag precies 68 jaar oud. Je zou denken dat er hetere hangijzers zijn dan te discussiëren over Sinterklaas en Zwarte Piet.

'De VN vinden dat het sinterklaasfeest moet worden afgeschaft.' Hebt u ooit een triviale bericht gelezen? Even dacht ik dat het ging om een minder bekende episode uit 'Pa Pinkelman' van Godfried Bomans. De VN zijn, vandaag precies 68 jaar geleden, opgericht om zich met de grote globale uitdagingen van de mensheid bezig te houden, niet met beuzelarijen. De VN zijn in het leven geroepen na twee gruwelijke wereldoorlogen waarbij tientallen miljoenen mensen omkwamen - zo stelt het Handvest van de Verenigde Naties - 'komende geslachten te behoeden voor de gesel van de oorlog'. Wie de VN kent en volgt, weet dat tussen die prachtige beginselverklaring en de realiteit vaak een diepe kloof gaapt. Toch zijn de VN geen club van utopische wereldverbeteraars, noch een cynische praatbarak voor diplomaten in mooi gesneden pakken. De VN zijn er, zoals hun tweede secretaris-generaal Dag Hammarskjöld ooit zei, niet om de mensheid naar de hemel te voeren, maar om haar voor de hel te behoeden.

Nu zullen sommigen opmerken: zijn de VN dan niet in die taak mislukt? Wat hebben de VN gedaan om het conflict in het Midden-Oosten, de burgeroorlog in Syrië, de nucleaire dreiging van Iran, enzovoort, aan te pakken? Het korte antwoord is: de VN doen zoveel als de machtigste leden toestaan te doen. Zoals alle internationale instellingen kunnen de VN maar goed functioneren als de lidstaten meewillen, en dan met name de 'P5', dat zijn de permanente leden van de Veiligheidsraad. In de loop van de 68-jarige geschiedenis hebben de VN gigantische uitdagingen gekend: zo was er gedurende de eerste 45 levensjaren, door de Koude Oorlog, in de Veiligheidsraad nauwelijks een eendrachtige aanpak van de uitdagingen voor de vrede en veiligheid mogelijk. En toch waren de VN ook in die periode zeer actief in het domein van peacekeeping. Vandaag functioneert de Veiligheidsraad nog steeds zeer onvolmaakt, maar in vele dossiers blijkt hij wel tot zaken te kunnen komen. Zelfs in de Syriëoorlog is de Veiligheidsraad er, na wekenlang onderhandelen, op 27 september in geslaagd unaniem een krachtige resolutie aan te nemen die een einde moet maken aan de chemische wapens in Syrië.

De VN zijn echter veel meer dan de in het oog springende Veiligheidsraad. Via de Algemene Vergadering bieden zij ook een noodzakelijk wereldwijd overlegplatform. Churchill zei al dat *'to jaw-jaw is always better than to war-war'*. Zo is het eveneens vorige maand in de marge van de Algemene Vergadering tot een voorzichtige doorbraak gekomen in de relaties tussen Iran en het Westen. De VN hebben op hun eigen trage maar aanhoudende manier via internationale sancties Iran uiteindelijk tot die opening gebracht. Historisch zijn ook de VN-sancties tegen Zuid-Afrika, hoe 'lek' ook, uiteindelijk van doorslaggevend belang geweest in het beëindigen van apartheid.

Maar de VN zijn nog iets fundamenteler dan een organisatie die internationale veiligheid en dialoog moet faciliteren. De VN helpen bij het mobiliseren van internationale initiatieven en hulpmiddelen om alle mensen en volken tot ontwikkeling en zelfontplooiing te brengen. Het VN-Handvest bevestigt 'het vertrouwen(...) in de fundamentele rechten van de mens, in de waardigheid en de waarde van de menselijke persoon'. Uiteindelijk is dit de schragende fundamentele waarde van de VN: dat het niet louter gaat om onderonsjes tussen regeringen en diplomaten, maar dat de hele internationale gemeenschap toekijkt hoe de organisatie werkt voor een waardige toekomst en zelfontplooiing van elk menselijk wezen, waar ook ter wereld. Dat houdt ook een verantwoordelijkheid in jegens de toekomstige generaties: duurzame ontwikkeling zal hét *leitmotiv* van de VN zijn in de komende decennia, met name in het uitwerken en uitvoeren van de duurzame ontwikkelingsdoelen waartoe in de Rio+20-Verklaring van 2012 werd opgeroepen en die uiterlijk in 2015 moeten worden aangenomen. Dát is de centrale opgave voor de VN: niet alleen zorgen dat de wapens zwijgen, maar dat elk mens, ook onze kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen, een menswaardig leven zullen leiden op een steeds dichter bevolkte en geglobaliseerde planeet, zodat niemand de zwarte piet krijgt doorspeeld. Dus toch nog een band met Sinterklaas...

Jan Wouters is Voorzitter van de Vereniging voor de Verenigde Naties en gewoon hoogleraar internationaal recht aan de KU Leuven.